

New Haven thành phố êm đềm ngày xưa tôi từng ở trên bäc đåu đänh cä trên đät Mä

Tä Montréal lái xe về häng New York trên con đäng 385 miles suốt một ngày, đến chiều thì tới New Haven, nơi đây cuộc i Tháng Ba, năm 1979, gia đình tôi tới đänh cä trên đät Mä. Đi làm lao đäng ở đó đäc 3 tháng chúng tôi đến về Cali nhäng hai cháu gọi tôi bằng cäu ở läi với i ngäi bäo trä là Eugène Trình cũng là em họ cäa tôi.

Ngän tháp träng Đ i H c Yale ở New Haven

Nhân chuyến đi Canada thăm em trai ở Toronto cùng hai đứa cháu khác vượt biên với chúng tôi năm xưa nay ở Montréal, tôi có hẹn với hai cháu ở New Haven sang hỏi i ngä Canada. Hôm nay theo hai cháu về thăm läi New Haven thành phố êm đềm ngày xưa tôi từng ở trên bäc đåu đänh cä trên đät Mä.

Täi New Haven khoảng 6 giờ chiều nhäng träi đã tối, rất may träi tuy khá länh nhäng chäa có tuyết rơi, chúng tôi đi về phía Đông Bắc New Haven đến đến nhà hai cháu tôi ở thành phố rất nhä tên North Branford nằm bên cạnh hä Gaillard. Hai cháu này thì ngä em có gia đình, về là

d c sĩ ng i Vi t, còn th ng anh cũng trên 40 ch a c i v m c dù có b n gái g n 10 năm nay. Hai anh em đ c ch tôi g i theo trong chuy n v t bi n lúc chúng m i m y tu i, sang đây không có cha m bên c nh nên chúng r t th ng yêu kh ng khít v i nhau, m c dù th ng em có gia đình nh ng chúng v n chung, không xa nhau đ c. Hai cháu đã v thăm cha m vài l n và anh ch tôi mùa Hè năm 2008 v a r i sang du l ch thăm tôi Cali, tôi mua vé máy bay đ anh ch đi New Haven thăm các con h t hai tu n.

Nh m đ p L Đ c L p (4 July) b n pháo bông trên h Gaillard g n nhà, anh ch tôi xem r t thích và k ni m không quên trong chuy n đi M là thành ph không ng Las Vegas đèn sáng su t đêm cũng nh m i sáng u ng cà phê trong th ng xá Ph c L c Th .

Nhà vùng cháu tôi r t th a v ng nhà c a cũng nh m i xây, m i nhà r t r ng kho ng 5,000 sq. ft., sân chung quanh tr ng c t sân nhà này thông v i sân nhà bên c nh không có hàng rào. Mùa Hè m i tu n c t c hai l n, ng i trên chi c xe nh máy cày, ch y t i ch y lui m t g n c ti ng đ ng h m i xong. Cháu d u tôi b n đi làm không đi Canada trong chuy n v a qua, cháu h i v t biên sang m i 2 tu i nên ti ng Vi t không rành, l i là ng i Hu nên nói ti ng Vi t l i càng khó hi u! Có lúc ph i dùng ti ng Anh m i hi u đ c.

Cháu n u c m ăn v i canh chua, cá kho, m y tu n nay toàn chuyên tr đ M , đ Tây nên ăn r t ngon. Tôi h i New Haven có ch Vi t Nam không? Cháu d u nói có ch Tàu nh ng c a hàng r t nh , th ng ph i lên Hartford th đô c a ti u bang Connecticut cách đây 40 miles m i có ch Vi t l n h n cũng nh các ti m ph , nhà hàng c m m, d ch v di trú, b o lãnh, bán vé máy bay v.v... Còn không thôi xu ng Chinatown New York cách New Haven 73 miles, trong Ph Tàu có đ h t các c a hàng c a ng i Vi t. Đ ng xu ng New York tuy không m y xa nh ng s nh t là n n k t xe New York, đèn xanh thì xe k t không nhúc nhích, ch ch y đ c khi đèn h t vàng sang đ !

Chuy n vẫn trong ch c lát chúng tôi đ ng xa quá m t nên đi ng s m. Đêm xa nhà, l gi ng l chi u nên khó ng hay t i cà phê quá nhi u su t chuy n đi, nhìn ra c a s phía sân sau nhà là m t khu r ng thông t i đen không m t ánh đèn, n a khuya m t hai gi sáng vài ti ng chó sói tru lên t ng h i nghe rùng mình n l nh!

Khu Downtown New Haven

New Haven, khung tṛi Đ̣i Ḥc Yale

Tác Giả: Bài Và ̣nh :Tṛnh Ḥo Tâm
Thứ Bảy, 09 Tháng 1 Năm 2010 17:51

Tòa nhà thục phân khoa Lụt Đ̣i Ḥc Yale

Sáng ra hai cháu cḥ tôi xụng thăm New Haven ḅng xa ̣ 95 đi ṿ ḥng Tây ̣i 10 miles. Khu downtown có tâm đ̣m là công viên c̣ xanh New Haven Green ṿn nḥ ngày x̣a 30 năm ṿ tṛc. Xung quanh công viên là nḥng kịn trúc x̣a cũ ng̣i ta không mụn thay đ̣i, phía Ḅc đ̣ng Elm St. có tòa nhà đá tṛng kịu La Mã ṿi hàng c̣t to bên ngoài hình nḥ đó là c̣ quan lo ṿ tṛ c̣p nhà (Housing Session), ḳ đ̣n là tḥ vịn New Haven và ṃt ṣ c̣ ṣ c̣ a tṛng Yale.

Phía Tây công viên Green là đ̣ng College St. nḥng tòa nhà c̣ kịu Anh ḅng g̣ch đ̣ c̣ a Đ̣i Ḥc Yale nḥ Famam Hall, Welch Hall và Bingham Hall. Phía Nam là Chapel St. tḥng xá có ̣u ṿi các c̣ a hàng y pḥc, ṇ trang và các nhà hàng, ṇi đây ngày x̣a cụi tụn chúng tôi tḥng vào ng̣m qua ṭ kính đ̣ mà ao ̣̣c. Trong tḥng xá ngày tṛc có quán Mc Donald's cụi tụn hay đ̣n ṿ con ṭi ăn cái hamburger giá 50 cents, bây gị không tḥy ṇa.

New Haven, khung tr i Đ i H c Yale

Tác Giả: Bài Và nh :Tr nh H o Tâm
Thứ Bảy, 09 Tháng 1 Năm 2010 17:51

Khu ph th ng m i phía Nam tr ng Yale

Phía Đông là đ ng Church St. có tòa nhà c là nh ng c quan liên bang nh S Thu IRS, S C nh Sát ti u bang US Marshal và Tòa Th Chính New Haven City Hall nhi u t ng g ch đ r t c kính. Gi a công viên Green có đ ng Temple St. xuyên ngang v i 3 nhà th Trinity Church xây trên sân c cách xa nhau. Phía Tây B c công viên Green toàn là gi ng đ ng thu c tr ng Yale xây b ng đá đ c a các phân khoa chi m r t nhi u vuông (block) đ ng. Có th nói Đ i H c Yale đã áng ng g n h t khu trung tâm New Haven.

Đ i H c Yale trung tâm thành ph

Đ i H c Yale là linh h n c a New Haven, New Haven đ c ng i ta bi t đ n cũng là nh tr ng Yale ch th c ra thành ph New Haven r t nh , nhi u ng i da đen, Peurto Rican và không có k ngh gì quan tr ng. Nh ng ngành khách s n, nhà hàng, th ng m i, d ch v đ u liên quan và ph c v cho tr ng Đ i H c Yale. Yale University là tr ng t nhân thành l p vào năm 1701 Thu c Đ a Connecticut (th i đó đ qu c Anh cai tr) là tr ng cao h c c x a đ ng th 3 Hoa K . Yale đã đào t o nhi u c u sinh viên n i ti ng k c 5 v t ng th ng Hoa K , 19 Th m Phán Tòa Án T i Cao (U.S. Supreme Court) và m t s lãnh đ o qu c gia các n c khác.

Ng n h i đăng trên b bi n g n New Haven

Ngày m i thành lập v i tên Collegiate School do m t nhóm quan l i ng i Anh vào th k 17 nh m hu n luy n đào t o nh ng viên ch c hành chánh đ cai tr các thu c đ a Anh trên vùng đ t B c M . Đ n năm 1718 đ i tên thành Yale College đ vinh danh ông Elihu Yale ng i Boston ch t ch công ty xu t nh p c ng British East India Company đ ng th i là th ng đ c m t vùng thu c đ a bên n Đ . Ông này đã t ng tr ng 9 ki n hàng hóa quý tr giá 560 b ng Anh th i đó, ông cũng cho tr ng 417 quy n sách và b c chân dung Hoàng Đ Anh George I. Ban qu n tr tr ng dùng tên ông đ t tên cho tr ng hy v ng ông s t ng tr ng thêm nhi u tài s n l n n a nh ng ông đã đi v n Đ và là chuy n cu i cùng không bao gi tr l i M n a!

Tr ng Yale ngày càng bành tr ng phát tri n thêm: thành lập Y khoa năm 1810, Th n H c (Divinity) 1822, Lu t khoa 1843, các phân khoa ngh thu t và các ngành khoa h c 1847. Sau đó tên tr ng là Yale College đ i thành Yale University vào năm 1887 và m thêm các phân khoa nh Âm Nh c 1894, Lâm H c và Môi Tr ng 1901, Y T Công C ng 1915, Y Tá Đ i u D ng 1923, K ch Ngh 1955, đào t o Y Sĩ (Physician Assistant) 1973 và Qu n Lý (Yale School of Management) 1976. V n đ u t vào tr ng là 16.3 t đ ng USD đ ng th nhì trong các c s giáo d c, tr ng làm ch h n 24 th vi n ch a đ ng đ n 12.5 tri u quy n sách là m t trong nh ng th vi n l n nh t th gi i. Tr ng Yale và tr ng Harvard th ng xuyên c nh tranh nhau v h c v n, th thao và nh ng ho t đ ng văn hóa, ngh thu t, khoa h c su t trong quá trình l ch s hai tr ng. Trong khuôn viên tr ng Yale có 12 phân khoa có ch đ sinh viên n i trú có nghĩa là c ng ăn u ng luôn trong khuôn viên tr ng.

Tr ng Yale đào t o nhi u chính tr gia cũng nh nh ng nhân v t n i ti ng trong các b môn lu t, y khoa, khoa h c và ngh thu t trong s đó có 5 t ng th ng Hoa K là William Howard

Taft, Gerald Ford, George H.W. Bush, Bill Clinton và George W. Bush, các Th m Phán T i Cao hi n nay nh bà Sonia Sotomayor, Samuel Alito và Clarence Thomas, ngo i tr òng có bà Hillary Rodham Clinton và Dean Acheson.

Khuôn viên sân tr òng chi m di n tích là 260 m u (acres) t òng đ òng 1.1 km vuông t a l c ngay t i trung tâm thành ph New Haven v i các gi òng đ òng, phòng thí nghi m, th vi n, ký túc xá trong nh òng d y ki n trúc b òng đá có ki u Neo-Gothic đ òng c xây ph n l n trong kho òng 1917 đ n 1931. Tuy nhiên cũng có nh òng ki n trúc r t x a nh tòa nhà Connecticut Hall xây năm 1750 theo ki u Georgian nay là m t trong nh òng ngôi nhà c nh t còn sót l i trong t i u bang Connecticut.

K ni m tôi có v i tr òng Đ i H c Yale không ph i là k ni m êm đ m gì nh òng nh c l i vì có liên h đ n tin t c th i s g n đây. Nh òng ngày đ u đ n đ nh c New Haven nghe theo l i Eugène Trò nh tôi có đ i n đ n xin làm nhân viên b o trì đ n đ p, súc chai l trong phòng thí nghi m v d òng c khoa. N p đ n xong trong lúc ch đ i k t qu tôi đi làm cho hãng kem Knudsen ở North Haven.

Hai tu n sau tôi nh n đ òng c th cám n, không m n nói r òng kinh nghi m tôi li t kê trong đ n không ăn nh m gì đ n ngành hóa h c, đ òng c ph m. Phòng thí nghi m tôi xin vào làm, m i đây x y ra án m òng liên quan đ n m t cô gái Vi t Nam: ngày 8 Tháng Chín 2009 sinh viên Vi t Nam b c ti n sĩ là Annie Lê b gi t tr òng c ngày đám c ò i 5 hôm và nghi can là nhân viên “Lab Technician” ng ò i M cùng làm vi c trong phòng thí nghi m Annie Lê đang nghi n c u. Án m òng đ òng c x p vào lo i “b o đ òng trong s ò làm” nguyên nhân có th là hi m khích v i Annie Lê m t di dân thi u s l i có c p b òng cao và v n đ k th cũng d òng đáng nhi u ít trong án m òng này. Cũng may cho tôi n u đ òng c m n vào làm ó, v i cá tính cảm ràm khó thay đ i, ch c là tôi s g p tay này và không ch òng đ òng... th m òng cho Annie Lê r i!

Trò l i khu trung tâm New Haven, bên ngoài sân tr òng Đ i H c Yale, phía Tây Nam công viên Green có các đ òng Chapel, Crown, George, Park, York, High St. là khu ph th òng m i v i các c a hàng bán l , các nhà hàng, quán cà phê và nh òng ti m fast food t òng g p trên đ t M . Tôi còn nh òng ngày x a trên đ òng Park St. có ti m t p hóa c a m t gia đình ng ò i Hoa g c Boston xu òng đây m ti m, tôi th òng ghé mua chai n òng c m m Thái Lan giá t i 5 đô la hay m t thùng mì gói 10 đô.

Lúc đó đ i v i tôi n òng c m m r t quý vì không bi t tìm đ u, không có b òng lái, không có xe h i làm sao đi xu òng Ch Tàu New York đ mua. Ông ch ti m l n h n tôi ch òng 25 tu i, ông có

mắt căn nhà gần đó cho mớ n, tôi đnh mớ n đ mớ i sáng đi làm ti n đ đ ng vì có tr m xe buýt đi North Haven ngay công viên Green gần đó, đ đ đ c m t chuy n xe buýt t nhà tôi đang mớ n ra đây. Tôi nói ý đnh mớ n nhà này vớ Eugène nh ng chú nói r ng gia đình anh ì ngay downtown r t nguy hi m. Lúc đó vì mớ i qua tôi không hi u tình tr ng phá phách, thi u an ninh ì trung tâm các thành ph M .

Nói v đ i s ng nh ng ngày mớ i đ n đ t M tuy s ng vui, h nh phúc vì tìm đ đ c t do nh ng th t là v t v c c c, m t là vì ì n c ì cái không bi t nh ng ch ng trình xã h ì giúp đ cho nh ng gia đình đông con có ì i t c th p. Hai là ng ì i b o tr cũng không rành, ì đây cũng thông c m vớ Eugène Trình, chú ta lo h c hành r ì i lo đi làm, b o tr gia đình tôi là do tôi vi t th yêu c u ch chú ta nào có m n.

Tôi có vài ng ì i quen đi t n qua M năm 1975 nh ng tôi không nh b o tr, ì i nh m t... phi hành gia, m t ng ì i đi trên mây nên còn than vãn ì i gi! Ngay đêm đ u mớ i qua, Eugène Trình đã mớ n cho tôi t ng th ì ngôi nhà ì đ đ ng Pendleton St. New Haven.

Mớ i sáng đi làm th c d y lúc 5 gi sáng, n u m t n i c m đ n, ăn 2 chén, c m còn ì i b vào h p ny lông cùng vớ i th c ăn toàn là gà vì ch có gà là r nh t. Hôm thì cánh gà, chân gà, hôm thì c gà, lòng gà, không kho m n thì chiên ho c xào vớ i c i hay đ u. Không dám mua nh ng th khác vớ i giá trên 1 đô la m t pound vì ì ng tôi làm ì hã ng kem Knudsen ch có 3 đ ng 75 m t gi . Ba đ ng 75 nh n cho 40 gi /1 tu n là 150\$, mớ i tháng ì ng là 600\$ sau khi tr thu còn đ đ c 500\$, tr ti n nhà 300\$ còn ì i 200\$ ph i nuôi gia đình vớ i 7 mi ng ăn! Mớ i ngày tôi đ ng 10 ti ng trên dây chuy n b cây kem vào h p, mớ i khi c n đi v sinh thì ph i g i manager đ n đ ng th , không thôi kem s đ vãi ra t tung nh ng tôi v n h nh phúc vui s ng vì mình đã đ n đ đ c b n b t do, không còn b k th ng ì c đ i và con cái đ đ c h c hành t t . Nhi u khi nghĩ đ n đ ng ì ng ít ì i th y t ng lai sao mù m t, không bi t s ng cách nào?

ì tr ì t n n th y nh ng ng ì i qua M g i hình v áo qu n đ p đ , xe h ì lán cón, còn mình cũng h c hành chút đnh đ n M sao ì i g p đ i s ng c c c nh v y? Ch c có nh ng đ u bí ì n nào đó ch a khám phá ra? Thôi đ n đầu thì đ n, hy v ng mai m t tìm vi c đ ng kh năng t n b c khá h n và v s đ i làm ph thêm nh ng đi làm thì ai s gi 3 đ a con 2, 4 và 6 tu ì i?

Mớ i ngày lao đ ng 10 ti ng, có khi làm thêm ph tr ì ngày Th Sáu, còn không làm thì ngày Th Sáu xu ng downtown h c ti ng Anh “English As Second Language” vớ i cô giáo ng ì i Do Thái. V n bi t ti ng Anh chút đnh, tôi v a là h c trò v a là thông đ ch viên gi a cô giáo và các đ ng h ng qua năm 75 đang h c trong ì p. Nh ng gi h c ti ng Anh ì đây r t vui, tôi thông

New Haven, khung tr i Đ i H c Yale

Tác Giả: Bài Và nh :Tr nh H o Tâm
Thứ Bảy, 09 Tháng 1 Năm 2010 17:51

d ch pha ch nhi u khi c l p c i bờ c àng không ngh . Tan l p vài đ ng h ng th y m i qua nên đ a đi ỏn nh ng món ngon v t l x M tôi ch a t ng bi t nh hamburger, pizza, burrito, hot dog...

Ba tháng sau có ng i thân tr c làm chung v i tôi B Công Chánh Sài Gòn, ch đang s ng và đi làm thành ph Pomona, v phía B c cách Little Saigon 35 miles, liên l c kêu tôi v đây sinh s ng. M t đêm Xuân tôi t gi New Haven đi taxi xu ng phi tr ng New York và bay v mi n Nam Cali n ng m, hai đ a cháu g i tôi b ng c u, Eugène nh n nuôi vì s tôi n ng g nh đ t Cali. Hai cháu sau này khi thành niên ra t l p liên l c v i tôi th ng xuyên và m i có cu c h i ng đ a tôi tr v ch n cũ New Haven nh ngày hôm nay.

Ngôi nhà trên đ ng Pendleton n i c ng 30 năm v tr c

khu phía Tây downtown New Haven tôi tr l i thăm căn nhà 30 năm tr c tôi t ng 3 tháng trong b c đ u m i đ nh c trên đ t M . Ngôi nhà 2 t ng ki u Victorian ch c cũng g n 100 tu i, d i có t ng h m (basement) đ máy s i và ch a đ đ c, trên có thêm căn gác x p (attic) tr c kia có anh chàng sinh viên tr ng Yale tên Larry , ban đêm anh ta có thi n chí d y v ch ng chúng tôi t ng Anh. Chúng tôi 7 ng i t ng trên còn t ng d i là gia đình ng i M có 2 con nh , tôi th ng m n xe đ y con nít c a h đ đ y đ a con gái 2 tu i d o ch i công viên hay ch búa.

Nhà x̣a ḷm nên không có nhà xe, phía sân sau có giàn xích đu cho con nít và dây ḳm pḥi qụn áo nḥ Vịt Nam. Nay tṛ ḷi thăm ngôi nhà cũ, nó không to ḷn đ̣ ṣ nḥ trong trí tôi ṃng ṭng mà có ṿ già nua cũ ḳ nḥng đ̣i ṿi tôi hôm nay nḥ cḥa ṃt ṿ thân tḥng nào đó vì là ṇi chúng tôi ṇng nấu nḥng ngày đ̣u tiên đ̣t chân trên đ̣t khách quê ng̣i, nḥng ngày ṃi đ̣n đ̣c ḅn ḅt do ṿi vịn nḥ ṭng lai đ̣y ḥa ḥn. Ṇi đây tuy ban ngày đi làm ṃt nḥc ṿt ṿ nḥng ṃi đêm canh tḥc ṿn radio sóng ng̣n AM cḥ nghe tin ṭc quê nhà đ̣ nḥ tḥng ng̣i ḷi và hy ṿng ṃt ngày ṿ ...